

**Rector Et Concilium Academiae Fridericianae Buetzouiensis, Festos Dies
Memoriae Christi Nati Sacros Pie Et Religiose Celebrandos Cuiibus Indicunt
Praemissa Parte Tertia Commentationis De Incarnatione Filii Dei**

Buetzovii: Typis Ioann. Gotth. Fritzii, [1772]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1830834061>

Druck Freier Zugang

Mkl h

3478

1772. W.

Landesbibliothek
Mecklenburg-Vorpommern
Günther Uecker

[https://purl.uni-rostock.de/
/rosdok/ppn1830834061/phys_0001](https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1830834061/phys_0001)

DFG

entsäuert

zfb ME

05. Aug. 1999

Wall. h.
3478

RECTOR ET CONCILIUM
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
BUETZOVENSIS,

FESTOS DIES
MEMORIAE
CHRISTI NATI
SACROS

PIE ET RELIGIOSE CELEBRANDOS
CUIBUS INDICUNT
PRAEMISSA PARTE TERTIA COMMENTATIONIS
DE
INCARNATIONE FILII DEI.

B V E T Z O V I I

TYPIS IOANN. GOTTH. FRITZII, SEREN. DVC. AVL.
ET ACADEM. TYPOGR.

1772.

RECTOR ET CONCLIVM
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
MAGISTRORVM

FESTOS DIES
MEMORIAE

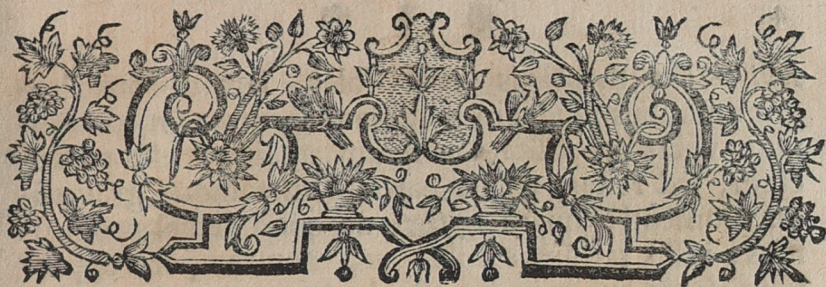
CHRISTI NATI
SACROS

SIE ET RELIGIOSA
CIVITAS

PRIMUM HABITVM COMMUNITATIS

INCARNATIONIS

ANNO DOMINI
MDCCCXXXIII
KAL. JAN. 1833
ET ANNO M. TIGER.

COMMENTATIONIS
DE
INCARNATIONE FILII DEI
PARTICULA TERTIA.

Quum officium nostrum, quod inter
dulcissima merito referimus, a no-
bis requirat, ut Vos, *Cives Carissi-
mi*, redeunte festo natali optimi Ser-
vatoris nostri JESU Christi ad illud
sancte ac religiose celebrandum, & ad memoriam mi-
raculi universo generi humano tam fausti ac salutaris,
quo *Verbum caro factum est*, pio animi gratissimi sensu
recolendam publice cohortemur; meminimus Com-
mentationem de ipso illo miraculo, quod *incarnatio*

Filii DEI a theologis vocari solet, iam duobus Programmatibus tanquam materiam sacrarum meditationum vobis propositam nondum ad finem esse perductam, sed restare adhuc particulam eamque gravissimi momenti; quam igitur, ne quod semel promissimus, iusto tardius exolvamus, hoc tempore opportuno Vobis exhibere fas esse duximus.

§. I.

Primum omnium, antequam inde, ubi in altera huius Commentationis parte substitimus, in hac tertia ulterius progrediamur, summatim Vobis recensendum esse arbitrati sumus, quatenus capita huius doctrinae gravissimae duobus istis Programmatibus iam a nobis pertractata sint. His enim, quae partim antea tres annos, partim ante hoc biennium scripsimus, in memoriam Vestram revocatis facile deinde poteritis non modo intelligere quid iam sequi debeat, & quid adhuc restet disputandum, sed etiam uno quasi obtutu omnia ista principia & fundamenta videre, & perlustrare, quibus, quae adhuc explicanda & demonstranda restant, superstrui debent.

Igitur de hac sententia divina, *Verbum factum esse carnem*, seu, uti eam theologi enunciare solent, *Filium DEI esse incarnatum*, in hac commentatione instituta erat omnis nostra disputatio; in qua quidem exponendum & probandum nobis sumimus illius sententiae

tiae hunc sensum esse verissimum: nempe statim ab ortu humanae naturae Jesu filii Mariae divinitatem τὸς λόγος seu Filii DEI ita esse copulatam atque unitam cum humanitate Jesu, ut deinde *tum* λόγος, qui est verus DEUS simul verus homo, *tum* Jesus homo simul Filius DEI adeoque verus DEUS dici possit ac debeat. Ut hoc efficeremus, in parte prima & altera huius Commentationis has sententias iam explicavimus idoneisque rationibus confirmavimus, quas hic quasi in tabula lucido ordine recensemus:

1. *Logon*, qui quidem ante secula extiterit, per quem omnia creata sint, & *Jesum* illum, qui ex *Maria* natus sit, tanquam unum subiectum eorundem praedicatorum in sacris litteris nobis describi, ita ut quod *Logo*, idem etiam Jesu tribuatur; atque hoc unum idemque subiectum designari nobis praeterea aliis nominibus, & inprimis modo *Filium DEI*, modo *Filium Hominis*, modo *Christum* appellari; quanquam unumquodque istorum nominum diversorum peculiare aliquid proxime denotet, quod isti subiecto tribuendum sit.

2. Huic uni eidemque subiecto modo hac modo illa appellatione designato tribui in S. Scriptura

- (1.) iam nomina & idiomata divina
- (2.) iam nomina & idiomata humana
- (3.) & praeterea opera quaedam ad salutem hominum instaurandam procurandamque requisita,

a 3

quae

quae *apotelesmata* a theologis vocantur, variorum autem nominum istorum aliud divina, aliud humana idiomata, aliud *apotelesmata* illa proxime innuere.

3. Logon igitur, qui tanquam verus DEUS in S. litteris describatur, non ideo vocari hominem, quasi modo sub specie hominis simulata se manifestaverit, & rursus Jesum, quem verum hominem esse S. Scriptura doceat, in eadem non titulotenus simul DEUM appellari, aut propter similitudinem quandam tali nomine splendidissimo & maiestatis pleno cohonestari.

4. Ista nomina & attributa humana divinaque uni illi subiecto non ita tribui in S. Scriptura, ut suspicandum sit, ea sibi invicem successisse, nempe divina defecisse, quum humana in illo existere coepissent, aut rursus humana in eo evanuisse, quum ad divinorum fastigia evectus esset; sed ita, ut appareat, divina humanaque simul in eodem subiecto fuisse & esse, seu, uni eidemque subiecto tum, quum homo fuerit & adhuc sit, tamen simul etiam divina nomina & idiomata esse tribuenda.

5. Neque etiam cogitandum esse *aut de conversione* divinitatis in humanitatem, vel huius in illam, *aut de confusione* tali, ut ex divinitate & humanitate tertium quid conflatum sit, quod iam neque divinum neque humanum dici aut haberi possit; adeoque, si tale quid Eutychianis in mentem venerit, turpiter eos errasse.

6. Ita-

6. Itaque in illo uno subiecto, Christo, humanitatis divinitatisque esse quandam copulationem, seu, ut cum theologis loquamur, *unionem*.

Haec fere sunt sententiae, quae in Programmatibus duobus praegressis evictae sunt. Jam igitur proxime sequi debet consideratio, *qualis illa unio divinitatis humanitatisque sit*, seu, quae *eius sit indoles & forma*; qua tantum, quantum licet, perspecta iudicari etiam poterit an recte doceant theologi nostrates, *duas naturas, divinam & humanam, in Christo esse ita unitas*, ut *unam constituent personam*; an igitur haec *unio recte ab iisdem vocetur personalis*.

Haec tota quaestio si pertractata fuerit, brevissime deinde expediri poterit alia, *num haec unio statim ab ortu naturae humanae Jesu Christi existere coeperit*, *utrum igitur recte dici possit ac debeat, Filium DEI esse incarnatum eo sensu, quem supra exposuimus*. Quae omnia si persequuti fuerimus, & praelucente Scripturae S. lumine diligenter indagauerimus, quid in his verum sit: satisfecisse videbimur consilio nostro, & praestitisse, quod ipsa inscriptione huius commentationis promiserimus.

Haud ignoramus fuisse & adhuc esse, qui putent, hanc totam quaestionem de unionis illius vera indole sterilem, quas dicunt, speculationum numero esse accensendam, quare ex theologia prorsus exterminanda sit. Sed iudicio tam temerario suffragari nemo poterit,

rit, qui recte cogitaverit, *tum* nihil, quod DEUS in Scriptura S. nobis revelaverit, ad tricas infructuosas esse reiiciendum, multo minus doctrinam, quam multis oraculis & fatis diligenter patefecerit; *tum* eandem hanc doctrinam arctissime cohaerere cum alia longe gravissima & ad summum solatium non minus, quam ad studium sanctitatis efficacissima, nempe de satisfactione Christi pro nobis iustitiae divinae praestita, quae neque fatis intelligi, neque a dubitationibus defendi potest sine illa doctrina de unione humanitatis divinitatisque in Christo. Quare ab illius diligenti consideratione nos abduci non patimur isto iudicio tam temere pronunciato; quanquam lubenter concedamus, & a veteribus illis *Scholasticis* & a recentioribus theologis non paucis haud leviter peccatum esse in inquirendis nimis quaestionum abstrusarum subtilitatibus, quae ex perversa philosophiae applicatione ortum traxerunt; quod autem non est vitium doctrinae huius, sed hominum, & a quo sedulo nobis cavere decrevimus.

Sed, quoniam in re tam ardua, quae inter maxima mysteria merito refertur, lapsus tam facilis est, supplices veneramus DEUM omnis lucis auctorem, qui his mysteriis initiari nos voluit, ut in hac tota investigatione Spiritus sui lumine mentem nostram collustret, ab omni temeritate nos avocet, nec patiatur, ut in errorem, qui quidem salutis nostrae periculum asferre possit, unquam delabamur.

§. II.

§. II.

Inquirentibus nobis in veram unionis, qua in Christo divinitas humanitasque copulata sit, indolem & formam illud statim in promptu est, quod a quovis, qui modo principia illa satis cogitaverit, quae hucusque a nobis disputata & demonstrata sunt, postulare possumus ut nobis concedat, nempe

1. *Unionem illam eiusmodi esse oportere, ut propter eam unum subiectum, Christus, & homo & DEUS simul dici mereatur.*

Hinc porro illud ratiocinando colligimus, quum homines vere pii & in Christo fiduciam collocantes, quamvis uniti cum DEO & Christo dicantur, immo haec eorum unio, quae *mystica* a theologis vocari solet, ob similitudinem quandam comparetur isti unioni, quam in Christo admiramur, Joh. 17, 21 - 23. nunquam tamen in Scriptura S. nominibus vere divinis cohonestentur, aut ipsis idiomatica vere divina tribuantur:

2. *Unionem igitur, quae in Christo humanitatem & divinitatem intercedat, multo sublimiorem esse mystica illa, qua veri Christiani fruuntur.*

Jam porro fuit quidem *unio* aliqua satis arcta *inter* DEUM & legatos suos, prophetas, apostolos, aliosque, in quibus DEUS, Christus & Spiritus S. habitasse dicitur, in quibus & per quos efficacissimus fuit, si
b qui-

quidem in iis & per eos miracula satis stupenda patra-
vit; sed quoniam tamen nunquam talis legatus divi-
nus nominibus vere divinis condecoratur, aut idioma-
ta vere divina ipsi attribuuntur: perspicuum est,

3. etiam *hac unione cum DEO*, qua ipsius legati ga-
visi fuerint, *multo tum arctiorem tum angustiore* esse il-
lam *coniunctionem*, qua *divinitas humanitasque in Christo co-*
haereant. Itaque, si *Nestorius* opinione sua (quam qui-
dem olim ipsi tribuerunt; an recte secusne factum sit,
iam non quaerimus) Logon DEUM & Jesum homi-
nem ita tanquam duas personas segregavit, ut unio-
nem illius cum hoc eiusdem generis esse putaret, cuius
fuit illa unio inter DEUM eiusque legatos: omnino
longe a vero aberravit.

4. Ergo multo minus de sola *unione morali* cogi-
tandum est, qualis in omni societate plurium perso-
narum locum habet: quum adeo illae duae unionis
alicuius species n. 2. & 3. descriptae, etsi maius quid-
dam in se habeant, quam sola moralis, & ad similitu-
dinem physicae unionis simul accedant, tamen ad sub-
limitatem huius unionis, quam supra vidimus in Chri-
sto esse, minime adscendant.

§. III.

Sed omnia, quae iam §. II. demonstrata sunt, eo
tantummodo pertinent, ut intelligamus, saltem ex
parte, *qualis non sit* ista unio in Christo, in quam inqui-
rimus.

rimus. Ulterius igitur progrediendum est, si intelligere velimus, *qualis sit*. Hoc autem reperire, quoniam mysterium est, idque unum ex abditissimis, nulla alia via poterimus, nisi hac, ut omnia DEI oracula in bibliis pronunciata consulamus, quae aliquid de ista unione produnt. Repetendum enim est, quod iam Programmate altero in fine §i 6. monuimus, non placere nobis illam methodum satis consuetam, qua huius unionis definitionem eiusdem indolem iam explicantem praemittunt, ex eaque deinde istas enunciationes divinas partim tanquam conclusiones deducunt, partim explicant; quum tamen veritas istius definitionis aliunde non intelligatur, nisi ex illis ipsis oraculis; qua re facile existit illud, ut temere & precario aliquid pro vero habeamus, & Scripturam S. ex systemate, uti dicitur, interpretemur.

Hoc autem omnino concedimus, si ex istis sententiis biblicis perspecta & demonstrata fuerit unio naturarum in Christo eiusque indoles, recte deinde dici, ex unione tali proficisci istas phrasas biblicas, quippe DEUS in Scriptura S. non ita locuturus fuisset, nisi re vera esset eiusmodi unio.

§. IV.

Agite igitur colligamus & ob similitudinem quandam in certas classes distribuamus oracula divina de ista unione, quam in Christo admiramur, aliquid significantia; qua in re consuetum theologorum

tropon pædias servabimus. Distribuant igitur theologi tales enunciationes in duas classes, & quae ad primam classem pertinent, *personales*, quae autem ad alteram, *idiomaticas* vocare solent.

Personales dicunt eiusmodi esse, in quibus concreta naturarum Christi de se invicem praedicentur; quibus addunt alii eas, in quibus de concreto personae praedicatur concretum naturae.

Sed ut magis populariter, quod quidem propositum nobis est, de hoc enunciandi modo exponamus, statim diversas formas harum sententiarum indicabimus & definiemus, quarum

1. *prima* eas enunciationes complectitur, in quibus subiectum est Christus, sed ea appellatione aut descriptione denotatus, qua proprie intellecta proxime significatur subiectum totius naturae divinae, praedicatum vero est appellatio aut descriptio, quae & proprie & immediate significat subiectum quod habet totam naturam humanam, E. g. si dicitur, Logos DEUS est homo.

2. *altera* est earum sententiarum, in quibus subiectum est Christus, sed ea appellatione aut descriptione designatus, qua proprie intellecta immediate significatur subiectum cui tribuenda sit tota natura humana; praedicatum vero est denominatio aut descriptio, quae propria significatione immediate denotat subiectum, quod totam naturam divinam habeat. E. g. Filius hominis

minis est Filius DEI; Jesus homo est DEUS; Filius hominis est Filius DEI, Filius Mariae est Filius DEI.

3. *tertia*, quam quidam addunt, est earum, in quibus *subiectum* est Christus ita denominatus aut descriptus, ut non proxime eius humanitas aut divinitas, sed potius officium & munus significetur; *praedicatum* vero est appellatio aut descriptio, quae proprie intellecta immediate significat subiectum totius naturae aut divinae aut humanae. E. g. si dicatur Messias est Filius DEI, Christus est DEUS, Christus est homo.

Non potui brevius definire has tres formas enunciationum personalium, si illud assequi volui, ut tum nihil precario sumeretur, tum hae sententiae ab idiomaticis enunciationibus satis distinguerentur; quam rationem uberius exponere hoc loco alienum foret.

Illud autem monendum est, tales enunciationes *aut* diserte & expressis verbis in S. Scriptura scriptas esse, *aut* ex his disertis facile & legitime a nobis ratio- cinando effici posse, ut, si legitur in bibliis, Christus est DEUS, & Jesus, qui est Filius Mariae, est Christus, cogitur iam Jesum, Mariae filium, esse DEUM; etiam- si haec sententia non diserte in bibliis enunciata esset.

Jam quaerendum est, quid ex his propositionibus personalibus de unione divinitatis humanitatisque in Christo intelligi possit. Ac *primum* quidem, quod atti- net sententias primae & secundae formae, facile per- spicitur, ita recte concludi: si & subiectum & praedi- catum in his sententiis proprie intelligendum, neque

b 3

tamen

tamen cogitandum est aut de successione aut de confusione naturarum divinae humanaeque in Christo; sequitur naturas, divinam humanamque, in Christo ita esse unitas, ut subiectum, quod seorsim sine unione spectatum iam essentialiter habet naturam divinam, tamen in unione & propter illam dici etiam possit subiectum, quod habeat, quanquam non essentialiter, naturam humanam, & subiectum, quod seorsim sine unione spectatum iam essentialiter habet naturam humanam, tamen etiam in unione & propter illam vere dici possit subiectum, quod habeat, licet non essentialiter, naturam diuinam.

Si igitur propria significatio subiecti & praedicati in tali aliqua enunciatione personali primae aut secundae formae evicta fuerit, ex una eiusmodi sententia unitatis, qualis modo descripta est, naturarum in Christo, ea ratiocinatione quam ostendimus, colligitur. Ergo illae enunciationes, quae habent adiunctum aliquod, ex quo propria significatio subiecti aut praedicati intelligenda est, propius demonstrant talem unionem, e. g. Jesus i. e. filius Mariae hoc nomine proprio appellatus est verus DEUS. 1 Joh. 5, 20.

Enunciatio autem tertiae formae una & sola non sufficit, ut talis unio inde concludi possit, sed tamen duae ita iunctae secundum regulas syllogisticas, ut inde sententia efficiatur, quae sit primae & secundae formae, e. gr. Christus est verus DEUS, sed Jesus filius Mariae est Christus, E. Jesus filius Mariae est verus DEUS.

Hinc

Hinc iam apparet, cur alii theologi sententias tertiae formae ad personales referre noluerint, alii voluerint.

Quamvis autem hae trium formarum sententiae personales dictae talem unionem in Christo declarent, qualis paulo ante descripta est, tamen nondum produnt, *cur & quomodo* subiectum, quod *essentialiter* habet naturam humanam, tamen etiam vere dici possit subiectum, quod habeat, quanquam *non essentialiter*, naturam diuinam & v. v. hoc igitur non ostendunt, nisi accedat aut ratiocinatio ulterior, aut declaratio per alia alius generis oracula diuina in s. litteris.

§. V.

Sed, quoniam in re aliqua diuinitus & per reuelationem propiorem nobis patefacta semper tutius est, antequam ex uno dicto S. S., aut etiam ex pluribus unius generis, ratiocinando aliquid efficiamus, omnes reliquas sententias S. S. quae diserte de eadem re aliquid pronunciant, consulere: agite, nos quoque hanc tutiorem veri inveniendi viam ingrediamur, atque enunciationes biblicas alius generis, quas theologi iam collegerunt, & *idiomaticas* appellarunt, consideremus, & quid de unione illa diuinitatis humanitatisque in Christo nobis significant, diligenter perpendamus.

Idiomaticae autem enunciationes vocantur eae, in quibus Christo idioma aut diuinum aut humanum ita tribuitur, ut inde unio aliqua diuinitatis humanitatisque in Christo quomodocunque cognosci possit.

Num

Num etiam de reali communicatione idiomatum, quam theologi nostri docent, ex istis sententiis aliquid intelligi possit, non statim in prima earum descriptione definimus, quod demum post diligentiorum earum considerationem iudicari poterit.

Ut autem definitio nostra recte intelligatur, necessario monendum est, in hoc doctrinae loco ad idiomata ex usu loquendi theologis consueto referri non modo *attributa* a philosophis stricte sic dicta, sed etiam *essentialia*, *totam essentiam*, atque ex attributis non solum ea, quae *propria*, sed etiam quae *communis* vocantur, imo *modos* etiam humanae naturae, non solum, quatenus possibilitas alicuius modi ad attributa recte refertur, sed etiam, quia humana natura ex suis modis a divina distingui omnino potest; item idiomatum nomine comprehendendi *relationes*, *actiones*, *passionesque*, quatenus ex his attributa naturae agentis patientisue perspicui possunt; atque ex actionibus & passionibus Christi eas, quae ad officium ipsius, in primis sacerdotale, pertineant, *apotelesmata* a theologis vocari solere.

In his enunciationibus idiomaticis diversitatem quandam observarunt theologi, easque ideo in *tria* potissimum *genera* distribuerunt, quae vulgo *genera communicationis idiomatum* appellari solent. Quod nonnulli quatuor genera faciunt, id in re & doctrina ipsa nil quidquam immutat.

§. VI.

§. VI.

In recensendis considerandisque enunciationibus istis idiomaticis eundem ordinem seruabimus, quem tenuerunt confessores nostri in *formula concordiae*; non quod nefas esse ducamus ab hoc ordine discedere, aut theologos quam plurimos vituperemus, qui alium ordinem praetulerint, sed ex alia ratione idonea, quam tum demum perspicue docere ac defendere poterimus, quum haec tota causa & quaestio disputata fuerit. Illud etiam praemonendus est lector, neque breuitatem huius commentationis permittere, neque consilium nostrum iam requirere, ut sententias biblicas ad unam omnes a theologis ad hoc vel illud genus relatas recensamus, atque examinemus, an recte secusne intellectae, & huic illive generi adnumeratae fuerint, (quae in fusiore disputatione non inutilis foret opera) sed nos iam illud modo spectamus, ut, postquam aliquot exempla trium illorum generum & singularum formarum ad quodvis genus pertinentium ex reliqua multitudine electa attulerimus, diligenter consideremus, quid ex iis, atque adeo ex aliis, quae eiusdem plane generis sint, de unione, quae in Christo diuinitatem humanitatemque intercedat, eiusque vera indole & ratione certo perspicui possit.

§. VII.

Ac *primum* quidem *genus* enunciationum idiomaticarum rectius & magis perspicue definiri poterit postquam viderimus, quae illi subiectae sint formae. Harum tres a plerisque theologis recensentur.

c

Prima

Prima est earum enunciationum, in quibus *subiectum* est Christus ea appellatione aut descriptione denotatus, quae non immediate & proxime (i. e. nisi forte ratiocinium adhibeatur) humanitatem aut diuinitatem ipsius significat, sed potius officium ipsius, *praedicatum* vero est aut diuinum aut humanum idioma, quod non est apotelesma. Cur sic nec aliter hanc formam definiamus, deinceps patebit.

Exempla ad hanc formam referenda sunt 1) *disertae* enunciationes Scripturae S., ut, Rom. 9, 5. secundum consuetam & veriore interpretationem, *Christus est DEUS super omnia celebrandus in aeternum*; quae sententia licet ad personales etiam pertineat, quatenus dicitur, *Christus est DEUS*, tamen etiam huc referenda, quatenus adiungitur idioma diuinum, *super omnia, celebrandus in aeternum*; item, ex Phil. 3, 21. *Christi potestas ea est, ut possit omnia sibi subiicere*, item ex Rom. 9, 5. *Christus est ex patribus*. Habes hic sententias biblicas & disertas quidem, in quarum subiecto seruator noster nominatur ab officio suo Christus, in praedicato autem iam idioma diuinum, iam humanum ipsi attribuitur. Sed 2) ex aliis disertis sententiis, quae non sunt huius formae, tamen facili & recto ratiocinio deduci possunt sententiae huc referendae, e. g. si dicitur, *per Logon omnia facta sunt*, recte concluditur, quoniam Christus sit Logos, *per Christum igitur omnia esse facta*; item, si dicitur, *Filius hominis non habuit, ad quod caput suum reclinaret*, rectissime cogitur, quoniam Christus sit ille Filius hominis, *Christum ergo non habuisse ad quod reclinaret caput*. Hac ratione theologi multas sententias ad hanc formam pertinentes ipsi formare iure suo possunt, licet illae non diserte ita scriptae sint in S. litteris.

Jam vero anquirendum est, *quid ex his huius formae oraculis diuinis de unione diuinitatis humanitatisque in Christo intelligi possit*. Ac 1) *primum* quidem patet, ex una tali enunciatione *immediate* ne id quidem intelligi, esse in Christo eius-

eiusmodi unionem. Nam, si e. g. dicitur *Christus est oriundus ex patribus* sc. *Israelitarum* nihil inde cognoscitur, nisi, Christum esse verum hominem. Sed, si *plures* sententiae huius formae inter se conferantur, omnino ex iis concludi potest, esse in Christo talem unionem, qualem paulo ante diximus. E. g. si isti sententiae, *Christus est oriundus ex patribus*, adiungatur altera, idem *Christus est DEUS super omnia celebrandus in aeternum*, iam cogitur, eundem Christum simul esse & verum hominem & verum Deum; adeoque *esse* in Christo diuinitatis humanitatisque quandam *unionem*. Hinc ulterius ratiocinando effici potest, uti ostensum est §. 2., *qualis illa unio non sit*. Attamen, *qualis sit*, nondum perspicitur, nisi aut ratiocinatio ulterius continetur, aut alia oracula diuina alius generis consulantur. 2) Sed magis immediate, saltim facillimo ratiocinio, etiam ex vna harum sententiarum intelligi potest *veritas* tum *diuinitatis* tum *humanitatis* Christi, vnde porro perspicitur, sententias illas personales, quibus Christus mox dicitur Deus, mox homo, non esse nuda verba; Christum igitur non titulotenus, non improprie, non tropice vocari aut Deum aut hominem; quoniam Christo in s. litteris non modo nomina, sed *idiomata* etiam tum diuina tum humana tribuantur, quod fieri non possit, si Christus tantummodo improprie vocaretur aut Deus aut homo. Si igitur *unio verbalis* ea dicatur, quae non re vera sit, sed ex verbis impropriis & tropicis esse videatur; *unio realis* autem ea, quae re vera sit, seu, quam credere fas sit ob verba testantis proprie intelligenda: sane ex his primae formae sententiis idiomaticis iam apparet, vnionem diuinitatis humanitatisque in Christo *non esse verbalem*, sed *realem* vtique. Ergo, etiamsi non ex quauis enunciatione personali statim pateat, esse in Christo eiusmodi vnionem realem, quoniam non in quauis sensus proprius statim apparet; tamen, si istiusmodi sententia personalis conferatur cum vna alteraue sententia idiomatica, adeoque illius sensus proprius iam eluceat, tum omnino

recte concluditur ex illa sententia personali, vñionem diuinitatis humanitatisque in Christo locum habere, & quidem realem. 3) Jam porro, si ex duabus aut pluribus sententiis idiomaticis huius primae formae perspectum est, Christum esse verum Deum & verum hominem simul: tum facile porro intelligitur, *primum*, si Christo idioma *diuinum* tribuatur, hoc ei *non* attribui, *quia & quatenus sit homo* s. naturam humanam habeat, sed *quia & quatenus Deus sit*: etenim neque generatim ex essentia humana fuit aliquod idioma diuinum atque infinitum, neque speciatim in Christi natura humana idioma diuinum vñquam fieri potest essentiale aut attributum humanum. Eadem ratione facile patet, si Christo tribuatur idioma *humanum*, id fieri, *quia & quatenus ille sit homo*, seu, idioma illud inhaerere naturae Christi humanae *naturaliter & per se*. Quare etiam fit, ut in ipsa Scriptura S. eiusmodi sententiis addantur voculae *restrictivae* uti vocantur, vt Rom. 9, 5. *Christus oriundus est ex patribus, τὸ κατὰ σάρκα*. Hoc igitur *primum*, quod ad rectam horum dictorum interpretationem pertinet, facile expediri poterat. Sed quod ad *alterum* illud attinet, quod theologi nostri docent, his sententiis indicari nobis simul *communicationem* quandam *idiomatum*, id, si tantummodo ita intelligendum foret, idiomata diuina tribui subiecto alicui (sc. Christo) quod sit homo non minus quam Deus, & idiomata humana attribui subiecto, quod sit Deus aequae ac homo, adeoque vñum illud subiectum habere simul diuina atque humana idiomata, seu proprietates vtriusque naturae vñi subiecto, Christo, tribuendas esse; nihil difficultatis habitura esset probatio huius doctrinae, quam ex iis, quae superius dicta sunt, quiuis facile repetere posset. Sed, quoniam theologi aliquid maius docent, quod iam ex his sententiis idiomaticis huius formae intelligi possit, nempe *diuinam naturam in Christo communicare sua idiomata alteri ipsius naturae i. e. humanae*, & *participare cum hac idiomata humana*: duplex quaestio segreganda nobis est, *tum* haec, num

num ea theologorum doctrina omnino vera sit, *tum* illa, utrum haec doctrina *iam* ex *his sententiis* idiomaticis *primae formae* possit probari. Utramque quaestionem theologi nostri affirmare solent. At ego, qui haec scribo, doctrinam ipsam pro verissima habeo, quam etiam ipse deinceps demonstrare suscipiam: sed eam *ex his iam sententiis*, de quibus nobis sermo est, efficere equidem nondum audeo: quare eius probationem differo usque dum sententiae idiomaticae omnis generis probe a nobis consideratae fuerint.

Vt igitur iam summatim dicamus, quid nobis de hac tota quaestione videatur, arbitramur ex his enunciationibus idiomaticis primae formae generi primo subiectae, si plures earum inter se iungantur, intelligi posse, *primum* omnino *esse in Christo unionem* diuinitatis humanitatisque, & *deinde* etiam *qualis ea non sit*: sed *qualis illa* sit, nondum satis tuto inde posse concludi.

Denique, quum theologi nostri hanc totam formam paulo aliter ac nos definire soleant, breviter adiiciendum est, quid nos mouerit, vt nostram definitionem ea ratione informaremus, quam supra sequuti sumus. Nempe, si *alii* theologi dicunt hanc formam esse earum sententiarum, in quibus *de concreto totius personae seruatoris nostri praedicatur idioma aut diuinum aut humanum*; *primum* paulo obscurior est iste terminus, *concretum totius personae*; *deinde* iam tacite sumitur Christum esse personam compositam ex duabus naturis, quod tamen ex his aliisque sententiis biblicis per ratiocinia demum colligi potest, non igitur statim in prima definitione, quae pertineat ad agnoscendas has sententias & ab aliis distinguendas dici debet; *tandem* haec forma ista definitione non satis perspicue distinguitur a genere alio, quod *apotelesmaticum* dicitur, siquidem apotelesmata etiam ad idiomatica referuntur, nisi forte sumatur iam apotelesmata non esse idiomatica quae *aut* diuina sint *aut* humana, sed *diuina & humana simul*, quod tamen *deinceps demum* proba-

bari potest. Quod autem *alii* theologi hanc formam ita definiunt, ut dicant, eam contineri his sententiis, in quibus *de persona* servatoris nostri *ab utraque natura denominata praedicatur idioma vel divinum vel humanum*: iterum citius, quam leges bonae methodi permittunt, sumitur, Christum esse personam duabus naturis compositam; sumitur etiam iusto citius, eas denominationes Christi, quae proxime officium ipsius mediatorium significant, indicare simul Christum duabus naturis, humana divinaque, praeditum esse oportere, quod tamen non tuto *a priori*, ut fit a pluribus theologis, sed ex his demum aliisque sententiis biblicis *a posteriori* ratiocinando probandum est; tertium denique vitium, cuius accusavimus priorem definitionem, in hac non minus inesse patet; quare nostram definitionem praeferre licebit.

§. VIII.

Progredimur iam ad *alteram formam* sententiarum *idiomaticarum primi generis*, quam alii tertiam faciunt. Haec secundum nostram definitionem est earum sententiarum, in quibus *subiectum* est denominatio aut descriptio Christi, quae *proxime* eius *diuinitatem* nobis significat, *praedicatum* vero est *humanum idioma*, quod non est apotelesma. Consuetius theologo hanc formam *aut* ita definiunt, ut dicant esse earum enunciationum, in quibus *de concreto divinae naturae* praedicantur *idiomata humana*; *aut* ita, in quibus *de tota persona Christi* *denominata a natura divina* enunciantur *idiomata humana*. Cur autem nostram definitionem praeferamus, id ex iis, quae paulo ante de definitione primae formae in fine §i VII. diximus, quibus lector attentus diuinare poterit; quod dilucidius iam exponere brevitatis huius descriptionis necessaria non permittit. Quae vero causa sit, cur hanc formam secundo loco ponamus, cui tertium assignare solent alii, deinceps dicendum erit.

Quod ad *exempla* huius formae attinet, non requirit iam nostrum

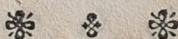
nostrum consilium, ut ea aut omnia aut certe copiose colligamus atque interpretemur. Sufficit ea in *duas classes* distribuere, & ex utraque vnum alterumue exemplum proponere.

Primum enim leguntur in S. Scriptura sententiae *diserte* ita scriptae, ut statim, saltem facillime & per pariationem seu aequipollentiam ad hanc formam, de qua loquimur, referri possint, ut Rom. 1, 3. *Filius DEI natus est e semine Davidis.* Rom. 5, 10. *Filius DEI mortuus est.* Gal. 4, 4. *Filius DEI natus est e muliere, & legi subiectus.* Act. 3, 15. *Auctor vitae occisus est & e mortuis suscitatus.* 1 Cor. 2, 8. *Dominus gloriae seu summae maiestatis crucifixus est.* Act. 20, 28. *DEUS effudit sanguinem suum.* Deinde vero ex aliis disertis sententiis biblicis alius generis aut formae facili & recta ratiocinatione deduci possunt sententiae ad hanc formam pertinentes. Sic omnes enunciationes, in quibus Christo, (quocunque demum nomine is appelletur, siue eo, quod officium eius, siue eo, quod humanitatem ipsius proxime significet,) tribuitur idioma aliquod humanum, huc transferre licet. Nam, ut hoc utar, si dicitur, *Christus multa perpeffus est*, assumere licet, iam *Filius DEI est Christus*, & concludere, E. *Filius DEI multas calamitates subiit.* Item, si dicitur, *Iesus esuriit*, assumas, sed *Filius DEI est Iesus*, iam colligas licet, E. *Filius DEI esuriit.* Item, ex his duabus sententiis veris, *Iesus mortuus est*, & *Iesus est verus Deus*, recte componitur haec: *Iesus, qui est verus Deus, mortuus est.* &c.

Jam dispiciendum est, quid ex his sententiis disci possit de vnione humanitatis ac diuinitatis in Christo.

1) primum hoc est, *eundem Christum, qui nominetur aut describatur tanquam DEUS, esse verum hominem*; siquidem ipsi non modo nomen hominis, sed *ipsa idiomata*, quibus natura humana contineatur cernaturque, attribuantur.

2) quoniam id, quod n. 1. diximus, iam ex *vna* tali sententia huius formae, quam nunc consideramus, satis apparet: sequi-

sequitur, *iam ex vna* eiusmodi sententia perspicui, *esse* omnino quandam *unionem diuinitatis cum humanitate in Christo*; si modo significatus proprius denominationis diuinæ in subiecto talis sententiae euicta fuerit. Hac in re differunt enunciationes huius formæ ab istis formæ primæ, e quibus non singulis sed inter se iunctis efficitur hoc, quod diximus.

3) Eadem ratione, qua in prima forma, etiam in hac altera demonstrari potest, *Christo*, qui sit Deus, *idiomata humana* non tribui *quia & quatenus sit Deus*, adeoque nec illa idiomata ita Christo inesse, vt sint iam idiomata diuina; sed tribui illa Christo, *quia & quatenus* hic sit homo.

4) Sed tamen ob has sententias vere dicendum est, *idem subiectum, quod sit Deus, habere idiomata humana*; num autem & quatenus *ipsa* etiam *natura diuina* Christi *participasse* illa idiomata *cum natura humana & habere* dicenda sit, atque *communicatio* horum idiomatum statuenda; ego ex his sententiis solis non magis, quam ex illis primæ formæ efficere *iam* audeo, sed *demum* post considerationem omnium sententiarum idiomaticarum istam *communicationem* demonstrare annitar. Nam *tum demum explicari* etiam poterit, *qualis* sit illa *communicatio*.

5) Quoniam autem diuinitati neque accedere neque decedere potest quidquam realitatis & perfectionis, efficitur ut eo, quod Christo Deo insint idiomata humana, diuinitas ipsius neque perfectior neque imperfectior reddita sit.

Haec sunt, quae ex istis sententiis, de quibus iam nobis sermo est, si seorsim spectentur, effici posse existimemus: plura inde colligere nondum audemus. Quare ex his sententiis solis, nisi accedant alia oracula diuina aut ratiocinia etiam, nondum patere nobis videtur, *qualis* sit illa *unio* diuinitatis humanitatisque in Christo, & quae sit illius vera indoles.

Ita-

Itaque iam progrediendum esset ad tertiam huius primi generis formam, & deinceps ad reliqua genera sententiarum idiomatarum. Erat etiam in initio nobis propositum, ut in hac tertia parte commentationis nostrae hanc totam causam ediffereremus, & in primis ostenderemus, quomodo tandem ex genere sententiarum, quod *maiestaticum* dicunt, erui possit, quae sit *vera indoles vnionis* diuinæ humanaeque naturae in Christo. Sed, quoniam haec scriptio iam paene excēssit limites necessarios & iustos; differenda est haec disquisitio maxime ardua grauissimique momenti ad proximam opportunitatem. Non possumus autem huic commentationis particulae finem imponere, quin, etsi brevibus, *Vos Ciues carissimi*, ex intimo animi affectu rogemus atque obrestemur, vt, quoniam a DEO tota haec vnio miraculosa diuinæ humanaeque naturae in Christo ad id sapientissimo consilio electa & comparata est, vt nos homines miserimi haberemus seruatorem perfectum omnibusque numeris absolutum, qui & iustitiae diuinæ perfectam satisfactionem praestare possit, & salutis aeternae, quam acquisuerit, ipse nos participes reddere *tum velit* tanquam sacerdos & frater tenerima misericordia affectus, *tum possit* tanquam rex coelorum terrarumque omnipotens; vt, inquam, Vos non modo admirabundi obstupescatis ad istud tantum miraculum & mysterium abditissimum, sed etiam DEO O. M. pro tam ineffabili beneficio summas aeternasque gratias habeatis; omnia peccata, ad quae expianda tanto miraculo opus fuit, lugentes detestemini; in Christo seruatore, cui nihil quidquam desit, summam fiduciam collocetis; ideoque etiam Vos totos ipsi tradatis; curae eius emendatici & sanctificanti Vos committatis; ad ipsius voluntatem omnem vitae rationem componatis; & ex hac cum ipso coniunctione certissimi expectetis, fore, ut in coelis aeternam cum eodem dulcissimo seruatore consuetudinem habeatis tanquam summae & diuinæ gloriae, quam DEUS pater Ipsi dedit, & spectatores laetissimi & cohaeredes.

d

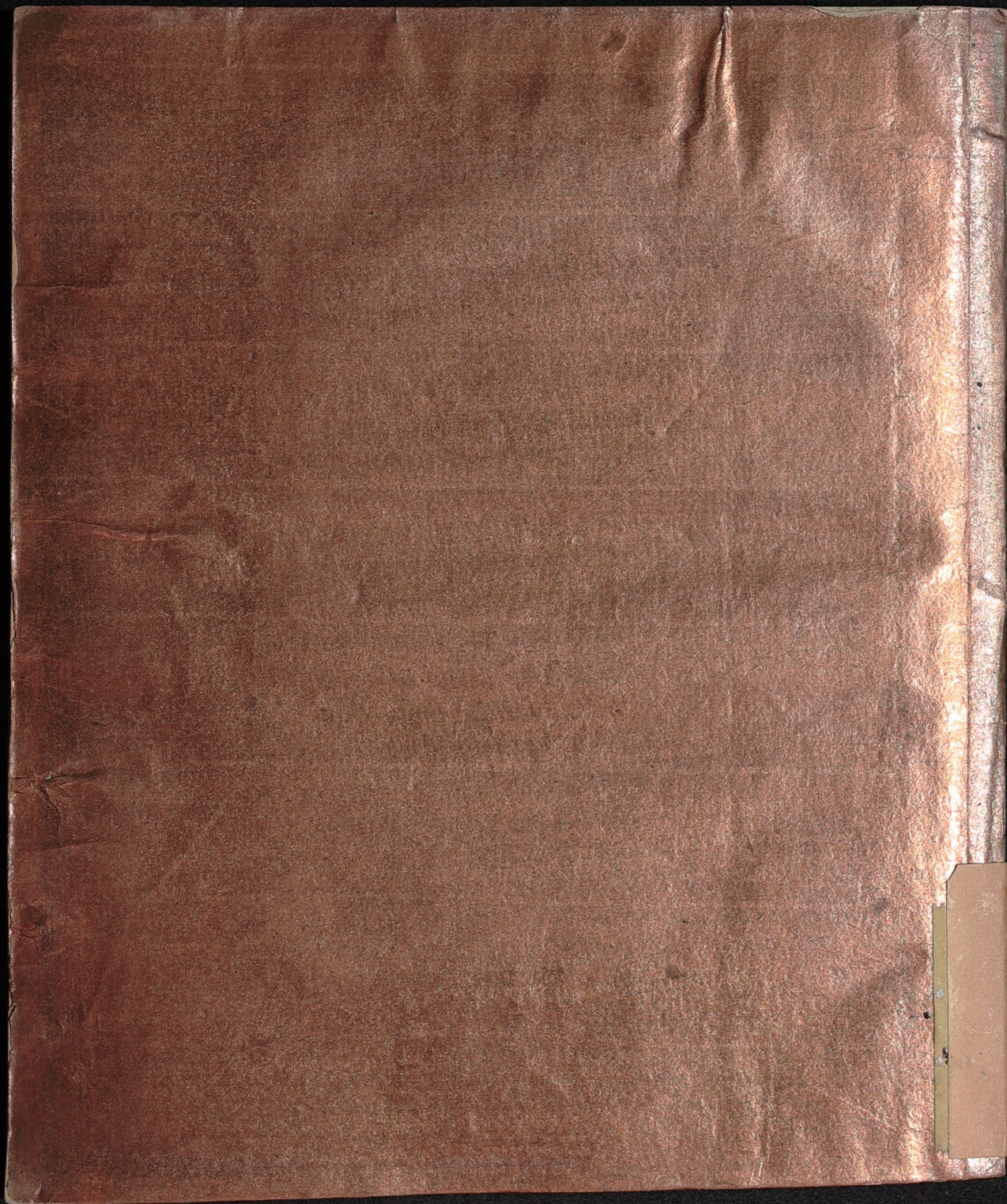
P. P.

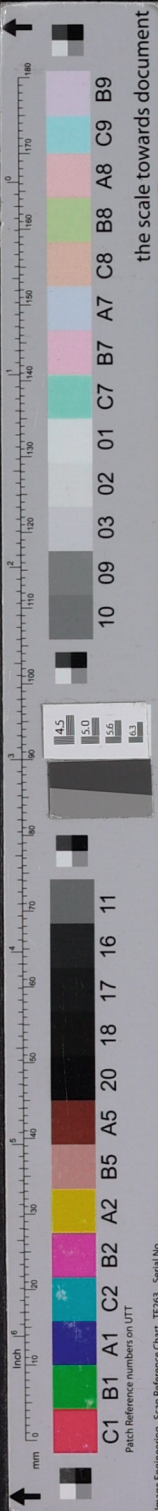
P. P.

BUETZOVII, IN ACADEMIA FRIDERICIANA
SUB SIGILLO ACADEMICO
IPSO NATALI JESU CHRISTI
clolcccLxxii.

the scale towards document

ur alii theologi sententias tertiae
referre noluerint, alii voluerint.
hae trium formarum sententiae
m unionem in Christo declarent,
cripta est, tamen nondum pro-
subiectum, quod *essentialiter* ha-
m, tamen etiam vere dici possit
eat, quanquam *non essentialiter*,
v. v. hoc igitur non ostendunt,
ocinatio ulterior, aut declaratio
oracula diuina in s. litteris.

§. V.

n re aliqua diuinitus & per reue-
nobis patefacta semper tutius est,
cto S. S., aut etiam ex pluribus
inando aliquid efficiamus, omnes
s. quae diferte de eadem re ali-
nsulere: agite, nos quoque hanc
endi viam ingrediamur, atque
; alius generis, quas theologi iam
ticas appellarunt, consideremus,
la diuinitatis humanitatisque in
ent, diligenter perpendamus.

em enunciationes vocantur eae,
oma aut diuinum aut humanum
unio aliqua diuinitatis humani-
quomodocunque cognosci possit.
Num